

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Karol Weitz

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z odwołania K. W.
przy uczestnictwie Wojskowego Koła Łowieckiego "D." w B.
o uchylenie uchwał Zarządu Wojskowego Koła Łowieckiego "D." w B.
i Walnego Zgromadzenia Członków Wojskowego Koła Łowieckiego "D."
w B.,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 lutego 2018 r.
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w O.
postanowieniem z dnia 9 października 2017 r.,

"Czy nieuiszczenie przez członka koła łowieckiego opłaty na realizację zadań związanych z prowadzeniem gospodarki łowieckiej, nałożonej na członków koła uchwałą walnego zgromadzenia, skutkować może skreśleniem z listy członków koła przez zarząd (§ 43 ust. 2 w zw. z § 64 pkt 7 Statutu Polskiego Związku Łowieckiego), czy też konieczne jest podjęcie stosownej uchwały przez walne zgromadzenie członków koła w przedmiocie wykluczenia członka (§ 44 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 44 ust. 2 i § 53 pkt 5 Statutu Polskiego Związku Łowieckiego)?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Uchwałą z dnia 6 maja 2017 r. walne zgromadzenie członków Wojskowego Koła Łowieckiego „D.” w B. nie uwzględniło odwołania K. W., członka tego Koła, od uchwały zarządu Koła z dnia 3 lutego 2017 r. o skreśleniu go z listy członków z powodu niewykonania prac gospodarczych na rzecz gospodarki łowieckiej, nałożonych na członków uchwałą walnego zgromadzenia z dnia 2 maja 2016 r., ani nieuiszczenia stosownej opłaty.

Zainteresowany złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w O., który - rozpoznając je - powziął poważne wątpliwości sformułowane w zagadnieniu prawnym przedstawionym do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r. poz. 1254 ze zm.), realizującym normy ujęte w art. 175 ust. 1 i art. 183 Konstytucji, Sąd Najwyższy sprawuje wymiar sprawiedliwości przez zapewnienie - w ramach nadzoru judykacyjnego - zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych m.in. przez podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne, w tym uchwał tzw. instancyjnych, podejmowanych toku konkretnej sprawy rozpoznawanej przez sąd powszechny.

Stosownie do art. 390 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji - lub zażalenia (art. 397 § 2 k.p.c.) - powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może je przedstawić do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Poważne wątpliwości będące podłożem tego zagadnienia muszą być wątpliwościami prawnymi, a więc dotyczącymi wykładni lub stosowania prawa (*scil.* pozytywnego), które ma być zastosowane w sprawie rozpoznawanej przez sąd drugiej instancji. W judykaturze jednoznacznie wyjaśniono, że przedmiotem zagadnienia prawnego przedstawianego Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia nie mogą być wątpliwości faktyczne albo dotyczące aktu subsumcji (np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1991 r., III CZP 129/91, PS 1994, nr 3, s. 76, z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02,

„Izba Cywilna” 2003, nr 7–8, s. 48, i z dnia 12 sierpnia 2009 r., II PZP 8/09, OSNP 2011, nr 3–4, poz. 37, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2005 r., III SZP 2/05, OSNP 2006, nr 19-20, poz. 312).

Oznacza to, że przedmiotem zagadnienia prawnego nie mogą być także takie wątpliwości - nawet poważne i istotne - które dotyczą ustalenia treści lub interpretacji oświadczeń woli oraz umów zawartych przez strony, ważących następnie na orzeczeniu wydawanym przez sąd *meriti*. Z tym poglądem łączy się również jednolite stanowisko Sądu Najwyższego, że zgłaszany w ramach postępowania kasacyjnego zarzut naruszenia przez sąd konkretnego postanowienia umownego, zwłaszcza ujętego w ramy ogólnych warunków umów, nie jest zarzutem obrazy prawa materialnego w rozumieniu art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. (np. wyroki z dnia 8 października 1998 r., II CKN 912/97, nie publ., i z dnia 27 lutego 2003 r., IV CKN 1811/00, nie publ., oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 113/98, nie publ.).

Przyjmuje się, że czynności prawne stron, w tym umowy oraz akty regulujące wewnętrzne stosunki między stronami - choć w określonym zakresie normują prawa i obowiązki stron - nie stają się prawem; nie mają charakteru normatywnego i nie mogą być zaliczane do prawa w rozumieniu art. 87 i nast. Konstytucji (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1998 r., II CKN 3/98, nie publ., z dnia 2 grudnia 1998 r., I CKN 907/98, nie publ., i z dnia 14 marca 2008 r., IV CSK 515/07, OSNC-ZD 2009, nr B, poz. 35, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2005 r., II CZP 49/05, nie publ., i z dnia 12 października 2016 r., III CNP 19/16, nie publ.). Wszelkie wątpliwości związane z rekonstrukcją treści oświadczeń woli (umów) oraz ich wykładnią muszą być rozstrzygane przez sąd rozpoznający sprawę, z uwzględnieniem zasady swobodnej oceny dowodów oraz z zachowaniem reguł ustanowionych w art. 65 k.c. Wyjaśnianie tych, powstających *ad casu*, wątpliwości jest więc wyłączone spod kompetencji Sądu Najwyższego przewidzianych w art. 390 § 1 k.p.c.

Charakter prawny statutu (art. 35 k.c.), a zwłaszcza statutu osób prawnych typu zrzeszeniowego (korporacyjnego) był od dawna przedmiotem analiz doktryny oraz dociekań orzecznictwa. Przedstawiono kilka koncepcji, wśród których

dominują teoria umowy oraz teoria normatywna, współcześnie jednak - zwłaszcza poczynawszy od chwili wejścia w życie Konstytucji z 1997 r. - w zasadzie jednolicie przyjmuje się, że statuty osób prawnych tego typu (stowarzyszeń, spółdzielni, zrzeszeń), stanowiące źródło stosunku prawnego członkostwa, mają charakter umowy cywilnoprawnej. Teoria umowy opiera się na założeniu, że statut powstaje w wyniku oświadczeń woli zainteresowanych osób, w związku z czym do jego postanowień stosuje się przepisy prawa cywilnego regulujące czynności prawne dwustronne oraz przepisy dotyczące wykładni oświadczeń woli. Statut jest zatem umową, ograniczaną wyłącznie barierami ustanowionymi w art. 353¹ k.c.; umowa ta zostaje zawarta z chwilą podpisania (uchwalenia) i jest umową otwartą w tym sensie, że można do niej przystąpić później na podstawie tzw. aktów przystąpienia, albo odstąpić od niej przez jej jednostronne rozwiązanie. W ten sposób materializują się także dwie zasady stanowiące istotny element osnowy państwa demokratycznego – zasada swobody umów oraz zasada wolności zrzeszania się (por. także np. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2015 r., III CZP 27/15, OSNC 2016, nr 3, poz. 31; por. także uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1985 r., III CZP 40/85, OSNCP 1986, nr 6, poz. 86, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 1989 r., III CZP 34/89, OSNCP 1990, nr 6, poz. 80, i z dnia 18 maja 1995 r., III CZP 62/95, OSNC 1995, nr 10, poz. 141, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1998 r., II CKN 3/98, nie publ., z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 358/98, nie publ., z dnia 8 lutego 2000 r., I CKN 399/98, nie publ., z dnia 16 stycznia 2001 r., II CKN 350/00, nie publ., z dnia 12 października 2001 r., V CKN 504/00, nie publ., z dnia 10 października 2002 r., IV CKN 1253/00, „Monitor Spółdzielczy” 2004, nr 2, s. 34, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 113/98, nie publ., i z dnia 14 czerwca 2000 r., V CKN 1116/00, nie publ.).

Zagadnienie prawne przedstawione w niniejszej sprawie dotyczy wykładni konkretnych postanowień statutu Polskiego Związku Łowieckiego oraz koncentruje się na rozstrzygnięciu zachodzącego między nimi problemu kolizyjnego, dotyczy zatem objaśnienia treści łączącej strony umowy cywilnoprawnej, co - jak wywiedziono - jest zadaniem sądu *meriti* i wykracza poza kompetencje Sądu

Najwyższego ustanowione w art. 390 k.p.c. Każda umowa będąca zarzewiem sporu stron, a więc także statut stanowiący źródło stosunku prawnego członkostwa, podlega postępowaniu dowodowemu, a w jego ramach staje się przedmiotem ustaleń opartych na ocenie przeprowadzonych dowodów, dokonanej na podstawie ich swobodnej oceny oraz z uwzględnieniem reguł przewidzianych w art. 65 k.c. W typowych sprawach wnioski prawne wynikające z tych ustaleń podlegają kontroli instancyjnej i ewentualnie kasacyjnej, jednak w sprawie niniejszej - zgodnie z wolą ustawodawcy - kontrola taka została wyłączona (art. 33 ust. 6 *in fine* ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1226 ze zm.: por. także uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2016 r., III CZP 45/16 i III CZP 46/16, OSNC 2017, nr 6, poz. 63 i 64). Zmusza to Sąd Okręgowy do szczególnie wnikliwej analizy stanu faktycznego oraz ewentualnego uwzględnienia zasady, że jeżeli kolizja wskazanych postanowień statutu jest rzeczywista, w związku z czym w sytuacji, w której znalazł się zainteresowany, pozwala na alternatywne zastosowanie dwu różnych regulacji statutowych, to należy zastosować tę, która daje mu większe gwarancje ochrony jego praw (*scil.* praw korporacyjnych).

Z tych względów, skoro wątpliwości dotyczące ustalenia treści i wykładni postanowień statutu osoby prawnej typu zrzeszeniowego (korporacyjnego) nie uzasadniają przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., odmówiono podjęcia uchwały.

kc

jw